

Karád. Dunántúli falu, a Balatontól délre, a Somogyban. Lakosainak száma 2264 fő. Nagyrészt mezőgazdasági dolgozók. A falu a múltban mindenekelőtt táncairól, dalairól, népművészetéről vált híressé. Kodály Zoltán is sokszor járt itt. És feldolgozta a Karádon gyűjtött anyagot. 1960-ban alakult meg a Termelőszövetkezet, amely korszerű gépparkkal műveli a határt. Mindmáig nagy jelentősége van a háztáji gazdaságoknak, a szőlő-és kerművelésnek, a kisüzemi állattenyésztésnek is. A mezőgazdaság azonban ma már nem tudja foglalkoztatni a község teljes munkaképes lakosságát.

/Szinkron/

Kovács igazgató: A Május 1. Ruhagyárban, a központban a munkásszám kezdett csökkenni. Mi nem csökkenteni akartuk a termelést, hanem növelni. A belső fogyasztás is 3-5 %-kal évről évre nő és 10 éves távlatban ezért az 50 %-kal megnövelt termelést igényel, ezenkívül a külkereskedelmi kapcsolataink is jelentősen növekedtek. Tehát a Szovjetunió, a szocialist országok felé, különösen a tőkés országok felé rohamosan nőtt az export és az igény is ez még sokkal rohamosabban nőtt. Tehát gyakorlatilag ez ezek azok a mozgató erők, amelyek rábirtak bennünket arra, hogy fejlesszünk. És ezeknek a körülményeknek a hatására jött létre az, hogy 1964-65-től napjainkig mintegy 10 vidéki városban, községben építettünk ruhagyárat.

Január 12-én hangosbemondón bementék, hogy Karádon indul egy új üzem, nadrágüzem, s akik szeretnének dolgozni, fiatalok, idősebbek egyaránt lehet menni dolgozni. Nagy elvtárs, hétfőn este 7 órakor - soha nem fogom elfelejteni . 13-án volt ez, egy beszédet mondott, hogy milyen is az üzem. Elmondott mindet, hogy hogyan lehet keresni, hogyan lehet megtanulni gépen varrni, még annak is könnyű lesz, aki még soha nem ült varrógépen. És másnap 1 órakor indult egy ilyen kis busz, elvitt minket Karádra. Nagy elvtárs nagyon jó indulattal megmutatta nekünk az üzemet, először a kabátosokat, hogy hogyan dolgoznak ők és nekeme legalább is megtetszett ez az üzem, a gépek, modern gépeken dolgozunk, és gondoltam, hogy így, ha elmegyek dolgozni a családomnak is jobban tudok segíteni.

S, így kialakult egy telephely, amiben most 300 fő dolgozik és a nővérem előttem ment be két hónappal, hárommal dolgozni és mondta nekem, hogy milyen jó hely, menjek be, megéri és én bementem oda dolgozni és nagyon megszerettem. Elég modern technikával dolgoznak, de ezt a technikát ebben az évben még tovább modernizáljuk,

tehát lehetőség lesz, hogy ezen az új termelőrészeslegén az legmodernebb technikát, a legmodernebb szervezési elveket alkalmazva az egész világon versenyképes nadrágokat gyártsanak.

Férjemnek hát nem te tizedt, hogy én eljöttem ide és nagyon ellenezte, hogy miért jöttem fel, mert hát egy kicsit kevesebb idő jut az otthoni munkára, a családra, kevesebbet van otthon egy asszony hát a családdal és hát a férjek bizony egy kicsit ellenzik. És majd talán bele törődnek ők is ebbe, majd megszokják. Kleinte biztos, hogy kicsit furcsa nekik, hogy nemcsak a férjek dolgozhatnak, hanem hát az asszonyok is. És ez így jobb is lesz. Mert hát egyenrangúak a férfiakkal, mert hát ugye ők is keresnek és érzik, hogy ők is jobban meg vannak becsülve, hazaviszik azt a havi fizetést, egész más, mintha otthon a háztartásban dolgozik, mert ott nem nagyon látszik meg a munka.

Én nagyon megszerettem és hát nagyon tetszik, nem is szeretném abbahagyni, inkább adódik rá lehetőségé szeretnék szakmunkásvizsgát tenni belőle és hát szeretnék sokáig itt dolgozni, mint varrónő, mert szép szakma, nyugodt és megszerettem a munkatársakat és talán ők is engem, megértjük egymást és hát én szeretek itt lenni. Hogy hogy ke ültem ide? Siófokon laktam, a férjem, Horváth Imre udvarolt nekem, de nem akartak hozzáadni feleségül, mert cigánygyerek és barnabőrű. Igaz, hogy mi is cigányok vagyunk félig, mert anyám a magyar, apám cigány. Az apám úgy gondolta, hogy rajtam nem lehet észrevenni, hogy cigány vagyok, jobb partit is szerezhettem volna magának, mint cigányt. Megmondtam a szüleimnek, hogy engem nem érdekel, hogy cigány vagy nem cigány, ha én szeretem és ő is szeret engem, nem lehet minket kettéváasztani. Nem egyeztek bele, mi akkor is megcsináltuk, hogy egymásé lettünk, mert eljöttem vele. Mindenki azt mondta, hogy tudtam eljönni Siófokról, miért hagytam ott a várost, s én azt mondtam, nem az néztem, hogy hova jövök, hanem kivel jövök el. Egyesek azt mondtak, hogy lehet megfogom bánni eztet, én mondtam, hogy soha. Amig élek soha. Mert azonkívül, hogy cigány és barna bőrű még rendes ember lehet. xx A pénzt hazaadja, nem iszik, nincs káros szenvedélye, úgyhogy nem kívánok mást, csakhogy mindenkinek ilyen férje legyen mint nekem. Nem néztek le, nem. Legalábbis nem vettem észre. Kleinte a főnöknek is elmondtam, hogyan vagyok, s ő azt mondta, hogy Joli, akárki megbánt ezzel a témával kapcsolatban csak gyere hozzám, oszt minden szó nélkül kiadom neki a munkakönyvet, mert nem azért jöttünk el dolgozni, hogy egymás családi problémájába beleszóljunk.

Szeretek a gyárban lenni. A múlt hónapban előmunkás is voltam, de most már nem vagyok az, mert sajnós megvédtem sok lányt, sok asszonyt, az igazságomért leváltottak. Nem szerették azt, hogy nagy szám van. Pedig ismerhetnek, hogy ha igazam van, akkor én kinyitom a számat, még a főnökkel szemben is.

A munka megtanulása mellett meg kellett tanulni a közösségi életet, azt, hogy ha egy problémát megvitattak, akkor azt hogyan vitassák meg. Milyen legyen a demokratikus formája, hogy szóljanak hozzá, nemcsak a saját ügyeiben kellett dönteni, hanem a mások ügyeiben is. Nemcsak az volt fontos, hogy ugye eszik a koca eszik vagy nem eszik, hanem, hogy a 30-ik munkatársamnak most adjunk-e munkabéremelést vagy ne adjunk. Szóljunk-e neki, mert a minőségi munkája nem felelt meg, vagy nem szóljunk neki.

Ki az, akit technikusra kell küldeni, hogy pár év múlva visszakerülve művezető legyen, tehát millió és egy olyan dologban kellett dönteniük, az új munkásoknak, munkásasszonyoknak, lányoknak, ami nem az ő egyéni érdekét szolgálta csak.

Hát barátaimról annyit tudnék mondani, hogy mivel férfi vagyok nők a barátaim. Mert féfinak egyedül mag voltam két évig, férfi a gyárban. Szóval gyerekek, ilyen tinéger és akikkel jártam együtt iskolába, lányokkal nagyon összebarátkoztunk és vagyunk öten, elbecéztek bennünket bandának. Ha van valami társadalmi munka vagy valami KISZ megmozdulások, akkor a banda kezdeményez, nagyon kialakult ez a baráti kapcsolat. Vidékiek, karádiak mindenki együtt haverkedik.

Nagyon örülünk neki megmondom őszintén, hogy idekerült a kislányunk és nagyon meg van elégedve, ezt mink is. És a többi társai mind mondják, hogy nagyon jó helyen vannak és rendszeren bánnak velük. El vannak ismerve, mit afféle ujoncok. És hát jól érzik magukat. Nagy örömmel mennek ugye, busszal mennek, avval gyűnnek szép tiszta ruhába, nem ugy van ez, mint mikor mink voltunk fiatalok.

Hát azt szeretem bent, hogy látom azt, amit csinálunk. Jó a gépeken dolgozni, vannak olyan gépeink, ami például negyed millió forintba került. És már az, hogy olyan gépeken dolgozunk, nekünk falusiaknak ez nagyon jó, mert szép, tiszta munka és emellett még otthon a családi problémákat is elrendezheti.

Műszak után sietek haza, mert itthon ilyen időben kapálni, kaszálni, mert állatok vannak azoknak kell gyűjteni a télire valót, a takarmányt. Hát terhesnek, terhes, mert bent dolgozni 8 órán keresztül, nehéz munka, ugy idegileg vigyazni kell ott bent,

akkor sietni haza, mert esik az eső, a takarmányelázik itthon, meg még jobban dolgozni mint itt bent.

Nekem mondták azt, hogy jó kisfiam, hogy idejöttél, mert itt nem kell szombat, vasárnap dolgozni, hanem otthon állatokat nevelünk, és abból meg van a jövedelem, a kereset mellé.

A kereseti lehetőséggel kapcsolatosan számolgattam azt, hogy körülbelül évente ebben a nagy községben 5 millió forint munkabért fizetünk, amely a község gazdasági életében is jelentős szerepet tölt be. Mivel a megélhetés itt nagyjából biztosított volt azelőtt is, az ötmillió forintból lakásberendezéseket, televíziót vehetnek, tehát lényegében bele kapcsolódhatnak az ország kulturális, technikai és egyéb életébe. Az én megítélésem az, hogy átalakítja, nem rövid távon, hosszabb távon a falu életét.

Operatőr: Zöldi István

Gyártásvezető: Breier György

Dramaturg: Gere Mara

M. 6949/73